

6 ส.ค. 2539

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง ปัจจัยพื้นฐานบางประการ
กับความพร่องในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ
THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF - CARE KNOWLEDGE,
SELECTED BASIC CONDITIONING FACTORS AND SELF - CARE DEFICIT
OF THE ELDERLY

อภินันท์นาถาร

จาก

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2539

ISBN 974 - 588 - 418 - 9

สงวนลิขสิทธิ์

๗๗

๗๕๕๕๕

๕๕๕๕

Copyright by Mahidol University
38393 ๑.1

ชื่อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง ปัจจัยพื้นฐานบางประการกับความพร้อมในการ ดูแลตนเองของผู้สูงอายุ
ผู้วิจัย	วรพนิต ศุภระแพทย์
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	สมพันธ์ ใหญ่ธีระนันท์, วท.บ. (พยาบาล), เกียรตินิยม, M.S. สุวิมล กิมปี, วท.บ. (พยาบาล), ค.ม. อรพรรณ โตสิงห์, ป.พ.ส., M.S.N.
วันที่สำเร็จการศึกษา	17 พฤษภาคม พ.ศ. 2539

บทคัดย่อ

โดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในลักษณะเสื่อมถอย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมอันเนื่องมาจากความสูงอายุ ผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเองได้ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข แต่ถ้าปฏิบัติไม่ได้ก็จะนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วย แต่อุปสรรคที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลตนเองได้จนเกิดความพร้อมในการดูแลตนเอง คือการขาดความรู้ที่จะนำไปเป็นข้อมูล ในการคิดตัดสินใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการดูแลตนเองด้วย ผู้วิจัยจึงใช้กรอบทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็มศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง ปัจจัยพื้นฐานบางประการ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และความคิดเห็นต่อสุขภาพ กับความพร้อมในการดูแลตนเองในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลในจังหวัดชลบุรี จำนวน 183 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง และแบบวัดความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และเลือกกลุ่มตัวทำนายความพร้อมในการดูแลตนเองที่ดีที่สุด โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = -.68$)
2. อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = .44$)
3. สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = -.29$)
5. รายได้มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = -.33$)
6. ความคิดเห็นต่อภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = -.68$)
7. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองความคิดเห็นต่อภาวะสุขภาพ และระดับการศึกษา เป็นกลุ่มตัวทำนายที่ดีที่สุด โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ได้ถึงร้อยละ 54.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001
8. ผู้สูงอายุมีความพร้อมน้อยในด้านการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ และการดูแลตนเองตามภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพ สำหรับด้านการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป มีเพียงเรื่องการตรวจสุขภาพ ช่องปากและฟันที่มีความพร้อมมาก ส่วนภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพมีเพียงเรื่องการซักถามการปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วยที่มีความพร้อมมากเช่นกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองดี มีความคิดเห็นต่อภาวะสุขภาพดีและระดับการศึกษาสูง มีความพร้อมในการดูแลตนเองน้อย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าพยาบาลควรให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองแก่ผู้สูงอายุ อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้สูงอายุนำไปปฏิบัติกิจกรรมดูแลตนเอง โดยพยาบาลควรยึดแนวทางการประเมินความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ร่วมกับการพิจารณาปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล ก่อน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้เหล่านั้น ไปช่วยประกอบการพิจารณาตัดสินใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองได้เหมาะสมในแต่ละบุคคลและควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมด้านความรู้

สอดคล้อง โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับความพร่องของผู้สูงอายุ เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มที่มีความพร่องในด้านเดียวกัน นอกจากนี้ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อความพร่องในการดูแลตนเอง

Thesis Title   The Relationship between Self-care Knowledge.
    Selected Basic conditioning Factors and Self-care
    Deficit of the Elderly

Name   Worapanit Sukrapat

Degree   Master of Science (Nursing)

Thesis Supervisory Committee

   Sompan Hinjiranan , B.Sc. (Honor) , M.S.
    Suvimol Kimpee , B.Sc., M.Ed
    Orapan Thosingha , M.S.N.

Date of Graduation   17 May B.E. 2539 (1996)

ABSTRACT

An elderly person has to physical, psychological and social changes due to aging process. The elderly with practice self-care will have a normal life, and those with ineffective response will, on the other hand, experience health problem or illness. The obstacle which induces self-care deficit is the lack of knowledge to be used for properly practicing self-care. There are also certain basic factors, which vary in each individual, which resulted in the self-care deficit. The researcher used Orem's self-care deficit theory as a theoretical framework in studying the relationship between self-care knowledge and some basic factors and self-care deficit of the elderly. The basic conditioning factors selected to study were age, educational level, income, marital status and self-health perception. The sample group was composed of 183 persons from the elderly persons being the member of the elderly club of hospital in Chonburi city. The data were collected by using three sets of questionnaires, i.e., the demographic questionnaire including selected basic conditioning factors, the self - care deficit of

the elderly questionnaire and the self-care knowledge of the elderly scale. Statistical techniques were implemented in the process of data analysis by using SPSS* program for percentage, arithmetic means, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and the stepwise multiple regression.

The results showed that :

1. There was a significantly negative correlation between self-care knowledge and self-care deficit of the elderly at the .001 level. ($r = -.68$),
2. There was a significantly positive correlation between age and self-care deficit of the elderly at the .001 level. ($r = .44$),
3. There was no statistically significant correlation between status and self-care deficit of the elderly .
4. There was a significantly negative correlation between education level and self-care deficit of the elderly at the .001 level. ($r = -.29$),
5. There was a significantly negative correlation between income and self-care deficit of the elderly at the .001 level. ($r = -.33$) ,
6. There was a significantly negative correlation between self-health perception and self-care deficit of the elderly at the .001 level ($r = -.68$),
7. The results of the stepwise multiple regression analysis showed that 54.78 percent of the variance of self-care deficit of the elderly was accounted for by there significant predictors, that is, self-care knowledge, self-health perception and educational level ($p < .001$) ,
8. There were low degree of universal self-care deficit, developmental self-care deficit and health deviation self-care deficit in elderly persons. The only high degree of universal self-care deficit was mouth and teeth care and the only high degree of health deviation self-care deficit was talking about caring of themselves during illness.

From the results of this study indicated that the elderly persons who contain good self-care knowledge, good self-health perception, and high educational level tend to have good self-care behaviors. As a result of this study the researcher recommended that nurses should supervise self-care knowledge to the elderly persons and let the elderly persons practice what they have learned. The nurses should evaluate self-care deficit in the light of individual basic factors first, so that the elderly persons can use those knowledge as a supplementary information for the judgment for their own self-care. Then they should enhance the patients' knowledge whenever the elderly persons come for the appointment. The elderly persons should participate in the knowledge expanding activity as the nurses deem fit for the elderly person's deficit, individually or in group of the same deficit. For further study, qualitative research on other factors which could influence self-care deficit in the elderly persons should be considered.